

Q2.11

PRAVILA ZA OSVJEDOČENJE

RULES FOR PERSUASION

	PRAVILA ZA OSVJEDOČENJE	Oznaka:	Q2.11
		Str./ukupno str.:	2/10

1. CILJ

Cilj ovog dokumenta je da se definišu pravila, odgovornosti i ovlašćenja za aktivnosti osvjedočenja prilikom početnih, ponovnih i nadzornih ocjenjivačkih posjeda provjeravača ATCG u tijelima za ocjenu usaglašenosti. Ovim dokumentom se daju kriterijumi za izbor reprezentativnog uzorka koji će biti predmet osvjedočenja prilikom početnih, ponovnih i nadzornih ocjenjivanja

2. PODRUČJE PRIMJENE

Postupak obuhvata procese početnog, ponovnog i nadzornog ocjenjivanja u tijelima za ocjenu usaglašenosti. Kroz primjenu ovih pravila i ostalih pravila i procedura koji se odnose na ocjenjivanje usaglašenosti, prikupljaju se objektivni dokazi i pokazatelji koji ukazuju na to da li je organizacija kompetentna za oblast akreditacije i da li poštuje kriterijume akreditacije. Broj osvjedočenih uzoraka treba biti reprezentativan za traženi odnosno dodijeljeni obim akreditacije. Ova pravila koriste svi zaposleni u ATCG.

3. OZNAKE, SKRAĆENICE I DEFINICIJE

SKRAĆENICE:

- **ATCG** – Akreditaciono tijelo Crne Gore,
- **ISO** – Internacionalna organizacija za standardizaciju,
- **IEC** – Internacionalna komisija za elektrotehniku,
- **EA** – Evropska kooperacija za akreditaciju,
- **TOU** – Tijelo za ocjenu usaglašenosti.

DEFINICIJE:

- **akreditacija**

atestiranje koje vrši treća strana u vezi sa tijelom za ocjenjivanje usaglašenosti i koje zvanično potvrđuje njegovu sposobnost da ostvaruje određene zadatke ocjenjivanja usaglašenosti

- **akreditaciono tijelo**

nadležno tijelo koje obavlja akreditaciju

NAPOMENA: Nadležnost akreditacionog tijela se dobija od vlade

- **tijelo za ocjenjivanje usaglašenosti (TOU)**

tijelo koje obavlja usluge ocjenjivanja usaglašenosti i koje može biti predmet akreditacije

NAPOMENA 1 Kad god se u ovom tekstu koristi riječ "TOU", ona se odnosi i na "podnosioca zahtjeva" i na "akreditovana TOU", ukoliko nije drugačije navedeno.

- **ocjenjivanje**

Proces koji akreditaciono tijelo preduzima da ocijeni kompetentnost TOU, na bazi određenog(ih) standarda i/ili drugih normativnih dokumenata, za definisani obim akreditacije.

	PRAVILA ZA OSVJEDOČENJE	Oznaka:	Q2.11
		Str./ukupno str.:	3/10

NAPOMENA Ocjenjivanje kompetentnosti TOU obuhvata utvrđivanje kompetentnosti za poslove koje obavlja TOU u cjelini, uključujući kompetentnost osoblja, validnost metodologije za ocjenjivanje usaglašenosti i validnost rezultata ocjenjivanja usaglašenosti.

- **obim akreditacije**

specifične usluge ocjenjivanja usaglašenosti za koje se akreditacija traži ili se dodjeljuje

- **prisustvovanje radi osvjedochenja**

posmatranje rada TOU pri vršenju usluga ocjenjivanja usaglašenosti iz njegovog obima akreditacije,

- **nadzor**

Niz aktivnosti, izuzev ponovnog ocjenjivanja, praćenja da li akreditovano TOU i dalje ispunjavaju zahtjeve za akreditaciju.

NAPOMENA Nadzor obuhvata i ocjenjivanja na licu mjesta i druge nadzorne aktivnosti, kao što su:

- upiti akreditacionog tijela upućeni TOU o aspektima koji se odnose na akreditaciju;
- preispitivanje izjava TOU u vezi sa tim šta je pokriveno akreditacijom;
- zahtjevi upućeni TOU da dostavi dokumente i zapise (npr. izvještaje o provjeri, rezultate interne kontrole kvaliteta u cilju verifikovanja validnosti usluga TOU, zapise o prigovorima, zapise o preispitivanju od strane rukovodstva);
- praćenje performansi TOU (kao što su rezultati učešća u ispitivanju stručnosti).

4. VEZE SA DRUGIM DOKUMENTIMA

- MEST ISO/IEC 17011:2007 – Ocjenjivanje usaglašenosti - Opšti zahtjevi za akreditaciona tijela koja akredituju tijela za ocjenjivanje usaglašenosti
- EA-2/05, The Scope of Accreditation and Consideration of Methods and Criteria for the Assessment of the Scope in Testing;
- EA-3/11:2009, Food Safety Management Systems - Scope of Accreditation;
- ISO/TS 22003:2007, Food safety management systems - Requirements for bodies providing audit and certification of food safety management systems.

5. OPIS RADA I ODGOVORNOSTI

OPIS RADA

Izbor postupka osvjedochenja u poslove ocjenjivanja usaglašenosti, može se sprovesti na bazi sledećih kriterijuma:

- kompleksnost poslova ocjenjivanja usaglašenosti;
- potencijalno rizični poslovi ocjenjivanja usaglašenosti;
- odnos standardnih i nestandardnih metoda ispitivanja/etaloniranja (npr. specifikacije korisnika, metode razvijene u laboratoriji) odnosno postupaka kontrolisanja;

	PRAVILA ZA OSVJEDOČENJE	Oznaka:	Q2.11
		Str./ukupno str.:	4/10

- odnos između kompletnog posmatranja izvođenja postupaka ocjenjivanja usaglašenosti i provjere izvještaja/uvjerenja/sertifikata i validacije zapisa, zapisa o kontroli kvaliteta i/ili kontrolisanja ispitne opreme;
- mogućnost nastajanja grešaka (mogući rizik) ;
- učestalost obavljanja poslova ocjenjivanja usaglašenosti;
- postojanje prigovora i žalbi na rad Tijela za ocjenu usaglašenosti za određene poslove ocjenjivanja usaglašenosti.

Broj izabranih postupaka ocjenjivanja usaglašenosti mora biti dovoljno veliki da bi se na osnovu sprovedenog osvjedočenja mogli donijeti relevantni zaključci u vezi kompetentnosti organizacije - podnosioca prijave za akreditaciju za svaku od oblasti iz traženog odnosno dodijeljenog obima akreditacije. Takođe, ATCG prilikom izbora postupaka za osvjedočenje strogo vodi računa da ne dovede Tijelo za ocjenu usaglašenosti u neprimjereno velike troškove.

LABORATORIJE ZA ISPITIVANJE/ETALONIRANJE

1. Postupci/tehnike ispitivanja/etaloniranja

Posmatranje izvođenja i ocjenjivanje reprezentativnih metoda ispitivanja/etaloniranja za svaku oblast (podoblast) ispitivanja/etaloniranja i svaku tehniku ispitivanja odnosno predmet etaloniranja se mora sprovesti prilikom svakog početnog i nadzornog ocjenjivanja i ocjenjivanja za potrebe proširenja akreditacije.

Ukoliko je laboratorija za ispitivanje prijavila, u okviru svog obima akreditacije, npr. metode ispitivanja u oblasti životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe korišćenjem tehnika ispitivanja AAS, ELISA metod i spektrofotometrijski, tada osvjedočenje obuhvata metode iz obe oblasti i sve tehnike ispitivanja bez ponavljanja tehnika ispitivanja na različitim predmetima ispitivanja iz ove dvije oblasti ispitivanja.

Ukoliko je laboratorija za etaloniranje prijavila, u okviru svog obima akreditacije, iz oblasti mehaničkih veličina masu, silu i pritisak, a zatim kao predmete etaloniranja tegove i vage sa neautomatskim funkcionisanjem u oblasti mase, manometre u oblasti pritiska i uređaje za mjerenje sile u oblasti sile, tada se u toku osvjedočenja mora posmatrati izvođenje: metode etaloniranja tegova, metode etaloniranja vage, metode etaloniranja manometra i metode etaloniranja uređaja za mjerenje sile.

Ukoliko je, na primjer, laboratorija u svom obimu navela dvije ili više različitih metoda etaloniranja istog predmeta etaloniranja onda je dovoljno osvjedočiti se samo u pojedine ili jednu metodu koja je najkarakterističnija za tu vrstu etaloniranja.

Odabrani postupci/tehnike ispitivanja/etaloniranja trebaju da predstavljaju reprezentativnu cjelinu.

Minimalni broj postupaka/tehnika se utvrđuje po jednom članu tima i na osnovu ukupnog broja postupaka/tehnika ispitivanja/etaloniranja uzimajući u obzir sve naprijed navedeno (Tabela 1).

	PRAVILA ZA OSVJEDOČENJE	Oznaka:	Q2.11
		Str./ukupno str.:	5/10

Tabela 1.

Broj postupaka/tehnika ispitivanja/ etaloniranja dodijeljenih jednom članu tima	Minimalni broj ispitivanja/etaloniranja koje treba ocijeniti
<i>5 i manje</i>	<i>sva ispitivanja/etaloniranja</i>
<i>6 do 10</i>	5
<i>11 do 25</i>	6
<i>26 do 100</i>	7
<i>više od 100</i>	10

2. Osoblje koje realizuje ispitivanja/etaloniranja

Tokom ocjenjivanja mora se provjeriti i osposobljenost lica koja obavljaju ispitivanja/etaloniranja. Minimalni broj se određuje na osnovu ukupnog broja osoblja prijavljenog da sprovode ispitivanja/etaloniranja prema obimu akreditacije (Tabela 2).

Tabela 2

Vrsta ocjenjivanja	Minimalni broj ocjenjivanog osoblja koji ocjenjuje svaki član tima u području koje ocjenjuje
<i>Početno ocjenjivanje/ ponovno ocjenjivanje</i>	<i>50% od ukupnog broja osoblja odgovornog za područje koje se ocjenjuje</i>
<i>Nadzorna ocjenjivanja</i>	<i>25% od ukupnog broja osoblja odgovornog za područje koje se ocjenjuje</i>

Osoblje čiji se rad ocjenjuje se bira tako da se u periodu važenja akreditacije provjeri rad cjelokupnog osoblja koje sprovodi ispitivanja/etaloniranja iz obima akreditacije.

3. Lokacije

Ukoliko se ispitivanja/etaloniranja iz obima akreditacije sprovode na više lokacija, tokom početnog ocjenjivanja se ocjenjuju sve lokacije, a pri svakom nadzornom ocjenjivanju 25% od ukupnog broja lokacija.

Tokom važenja akreditacije moraju se provjeriti sve lokacije laboratorije, svi postupci/tehnike i cjelokupno osoblje koje učestvuje u sprovođenju ispitivanja/etaloniranja.

	PRAVILA ZA OSVJEDOČENJE	Oznaka:	Q2.11
		Str./ukupno str.:	6/10

KONTROLNE ORGANIZACIJE

1. Oblasti kontrolisanja/proizvodi koji se kontrolišu

Pri početnom i ponovnom i ocjenjivanju radi proširenja obima akreditacije, obavezno se posmatra i ocjenjuje izvođenje reprezentativnih postupaka kontrolisanja za svaku oblast kontrolisanja odnosno svaki proizvod koji se kontroliše.

Minimalni broj osvjedočenja se određuje prema podacima iz Tabele 3.

Tabela 3

Broj oblasti kontrolisanja/proizvoda koji se kontrolišu	Minimalni broj osvjedočenja
<i>1 do 5</i>	<i>sve</i>
<i>6 do 15</i>	<i>7</i>
<i>16 do 25</i>	<i>9</i>
<i>više od 25</i>	<i>11</i>

2. Osoblje koje realizuje kontrolisanje

Tokom ocjenjivanja mora se provjeriti i osposobljenost lica koja obavljaju kontrolisanja. Minimalni broj se određuje na osnovu ukupnog broja osoblja prijavljenog da sprovode kontrolisanja prema obimu akreditacije (Tabela 4).

	PRAVILA ZA OSVJEDOČENJE	Oznaka:	Q2.11
		Str./ukupno str.:	7/10

Tabela 4

Vrsta ocjenjivanja	Minimalni broj osoblja koga ocjenjuje svaki član tima u području koje ocjenjuje
<i>Početno ocjenjivanje/ ponovno ocjenjivanje</i>	<i>50% od ukupnog broja osoblja odgovornog za područje koje se ocjenjuje</i>
<i>Nadzorna ocjenjivanja</i>	<i>25% od ukupnog broja osoblja odgovornog za područje koje se ocjenjuje</i>

Osoblje čiji se rad ocjenjuje se bira tako da se u periodu važenja akreditacije provjeri rad cjelokupnog osoblja koje sprovodi kontrolisanja iz obima akreditacije.

3. Lokacije

Ukoliko se kontrolisanja iz obima akreditacije sprovode na više lokacija, tokom početnog ocjenjivanja se ocjenjuju sve lokacije, a pri svakom nadzornom ocjenjivanju 25% od ukupnog broja lokacija. Lokacije se biraju na način da se obezbedi da se tokom važenja akreditacije provjere sve lokacije, sve oblasti kontrolisanja/proizvodi koji se kontrolišu i cjelokupno osoblje odgovorno za sprovođenje kontrolisanja.

SERTIFIKACIONA TIJELA ZA SERTIFIKACIJU PROIZVODA

Minimalni broj osvjedochenja se određuje prema podacima iz Tabele 5.

Tabela 5.

Broj proizvoda ili grupe proizvoda	Minimalni broj osvjedochenja
<i>1 do 2</i>	<i>1</i>
<i>3 do 5</i>	<i>2</i>
<i>6 do 9</i>	<i>3</i>
<i>10 do 19</i>	<i>4</i>
<i>20 do 39</i>	<i>5</i>
<i>više od 40</i>	<i>8</i>

SERTIFIKACIONA TIJELA ZA SERTIFIKACIJU SISTEMA MENADŽMENTA

1. Sertifikaciona tijela za sertifikaciju u oblasti QMS

Za potrebe utvrđivanja reprezentativnog uzorka i broja uzoraka na osnovu polaznih kriterijuma ATCG svrstava sve oblasti prema EA Code u tri grupe: oblast proizvodnje (grupa 1), oblast usluga (grupa 2) i oblast rizičnih djelatnosti (grupa 3) (Tabela 6).

	PRAVILA ZA OSVJEDOČENJE	Oznaka:	Q2.11
		Str./ukupno str.:	8/10

Tabela 6.

Grupe djelatnosti		Minimalni broj osvjedočenja u početnom ocjenjivanju
Grupe	Oblasti prema EA Code	
1	1 do 7, 10, 12, 14 do 20, 22 do 28	1
2	8, 9, 24, 29 do 39	1
3	11	1
	13	1
	21	1

Minimalni broj osvjedočenja za svaku od ovih grupa je jedan, a ukupan broj zavisi od učestalosti obavljanja poslova u određenoj oblasti (Tabela 7).

Tabela 7.

Učestalost obavljanja poslova u okviru jedne oblasti- na godišnjem nivou	Potreban broj osvjedočenja
<i>Mala - do 10 audita/provjera/ocjenjivanja</i>	<i>1 na nivou grupe</i>
<i>Srednja - od 10 - 30 audita/provjera/ocjenjivanja</i>	<i>1 obavezno</i>
<i>Velika - preko 30 audita/provjera/ocjenjivanja</i>	<i>2 najmanje i obavezno</i>

Prilikom početnog ocjenjivanja neophodno je da se realizuje predviđeni minimalni broj osvjedočenja u navedenim grupama. U svakoj specifičnoj situaciji ATCG će odlučiti da li je potrebno realizovati više osvjedočenja.

Ovaj kriterijum je primjenjiv i na proširenje obima akreditacije. Za proširenje obima akreditacije unutar postojećih grupa, osvjedočenje po pravilu, nije neophodno, sem za proširenje koje se odnosi na potpuno novu grupu. Kod realizacije nadzornih ocjenjivanja broj osvjedočenja zavisi od učestalosti obavljanja poslova u određenoj oblasti.

ATCG se osvjedočava u rad reprezentativnog broja auditora/provjeravača/ocjenjivača sertifikacionog tijela vodeći računa da se tokom perioda važenja akreditacije osvjedoči u rad različitih auditora/provjeravača/ocjenjivača i onih koji su najfrekventnije angažovani na poslovima ocjenjivanja.

2. Sertifikaciona tijela za sertifikaciju u oblasti EMS

Za potrebe utvrđivanja reprezentativnog uzorka i broja uzoraka na osnovu polaznih kriterijuma ATCG svrstava sve oblasti prema EA Code u tri grupe: područje rizičnih djelatnosti sa znatnim uticajem na okolinu (grupa 1), grupa ostalih usluga (grupa 2) i grupa ostale proizvodnje (grupa 3).

Traženi obim akreditacije sertifikacionog tijela se svrstava u navedene grupe, a zatim određuje broj potrebnih osvjedočenja (Tabela 8).

Tabela 8.

Grupe djelatnosti		Minimalni broj osvjedočenja
Grupe	Oblasti prema EA Code	
1	2, 3-dio, 4-dio, 5, 7, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 25, 28, 29-dio	1/4 broja ocjenjivanih oblasti (najmanje 1)
2	1, 3, 4, 6, 14, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 26, 27	
3	8, 9, 24, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39	

	PRAVILA ZA OSVJEDOČENJE	Oznaka:	Q2.11
		Str./ukupno str.:	9/10

Ukupan broj osvjedočenja zavisi od učestalosti obavljanja poslova u određenoj oblasti (Tabela 7).

3. Sertifikaciona tijela za sertifikaciju u oblasti sistema menadžmenta bezbedošću hrane

U skladu sa ISO/TS 22003:2007, Aneks A područja se dijele na: poljoprivrednu proizvodnju (A+B), preradu i proizvodnju stočne hrane (C+D+E+F), distribuciju, transport i skladištenje (H+J), ugostiteljstvo (G), (bio)hemijsku proizvodnju (L) i usluge, proizvodnju opreme i proizvodnju materijala za pakovanje (I+K+M).

Prilikom početnog ocjenjivanja neophodno je da se realizuje najmanje jedno osvjedočenje u navedenim područjima. Ukoliko sertifikaciono tijelo zatraži akreditaciju u kategorijama V i D neophodno je realizovati dva osvjedočenja. Međutim, ukoliko sertifikaciono tijelo zatraži akreditaciju u kategorijama S i E jedno osvjedočenje će biti dovoljno.

Ovaj kriterijum je primjenjiv i na proširenje obima akreditacije. Za proširenje obima akreditacije unutar postojećih područja osvjedočenje nije neophodno, osim za proširenje koje se odnosi na potpuno novo područje. U svakoj specifičnoj situaciji Akreditaciono tijelo će odlučiti da li je potrebno realizovati više osvjedočenja.

Akreditaciono tijelo mora realizovati najmanje jedno osvjedočenje u području poljoprivredne proizvodnje (ukoliko je ono dio obima akreditacije) kao dio svake nadzorne posjete ili ponovnog ocjenjivanja i najmanje jedno osvjedočenje u svakom od ostalih područja tokom trajanja akreditacije.

Prilikom početnog i ponovnog ocjenjivanja sertifikacionog tijela u jednom ili nekoliko područja, neophodno je osvjedočenje u početnu sertifikacionu provjeru koja uključuje fazu 1 provjere. Najmanje jedno osvjedočenje koje uključuje fazu 1 se mora realizovati u toku perioda važenja akreditacije.

Tokom važenja akreditacije neophodno je obaviti osvjedočenja u onim područjima (koji su dio obima akreditacije sertifikacionog tijela) sa visokim rizikom i rizicima po bezbednost hrane.

SERTIFIKACIONA TIJELA ZA SERTIFIKACIJU OSOBA

Minimalni broj osvjedočenja se određuje prema podacima iz Tabele 9.

Tabela 9.

Broj kategorija poslova	Minimalni broj osvjedočenja
1 do 2	1
3 do 5	2
6 do 10	3
11 do 19	5
20 do 39	7
više ili jednako 40	10

 AKREDITACIONO TIJELO Crne Gore	PRAVILA ZA OSVJEDOČENJE	Oznaka:	Q2.11
		Str./ukupno str.:	10/10

U Podgorici, oktobar 2010.

Predsjednik Upravnog odbora ATCG

Prof. dr Zdravko Krivokapić